

Teodor Metohit, *Na dvoju srpskog kralja Milutina* (Θεόδωρος Μετοχίτης, *Στην Αυλή του Σέρβου κράλη Μιλούτιν*), Beograd 1998 (Εκδοτικός οίκος "Itaka" = Ιθάκη).

Μέσα στα πλαίσια της βιβλιοθήκης "Serbia", ο νέος εκδοτικός οίκος "Itaka" = Ιθάκη εξέδωσε το 1998 ένα βιβλίο με τον τίτλο *Στην Αυλή του Σέρβου βασιλέα Μιλούτιν*. Πρόκειται για τη διπλωματική αποστολή του Βυζαντινού αξιωματούχου Θεοδώρου Μετοχίτη στη Σερβία με την ευκαιρία του γάμου του κράλη Μιλούτιν με η Σιμωνίδα το έτος 1298. Η διπλωματική αυτή αποστολή, την οποία περιέγραψε ο ίδιος ο Μετοχίτης, επέσυρε το ενδιαφέρον των Σέρβων λογίων από πολύ νωρίς. Έτσι, σε ένα πολύ παλαιό περιοδικό "Letopis Matice srpske", ήδη το 1902, τεύχ. 6, είδε το φως της δημοσιότητας μετάφραση στα σερβικά του παραπάνω έργου του Θεοδώρου Μετοχίτη από τον Μ. Αποστόλοβιτς (Μ. Apostoloníc), ο οποίος δίνει και μια σύντομη βιογραφία του συγγραφέα Μετοχίτη.

Τώρα, έπειτα από τόσα χρόνια, ο εν λόγω εκδοτικός οίκος ξαναδημοσιεύει την μετάφραση του Μ. Αποστόλοβιτς, συνοδεύοντάς την όμως με ένα εκτενή πρόλογο. Στον πρόλογο (σσ. 5-15), τον οποίο έγραψε ο κλασικός φιλόλογος και νεοελληνιστής Μ. Στογιάνοβιτς (Μ. Stojanović), ανάμεσα στα άλλα, αναφέρεται: "Η περίοδος αυτή, από τα τέλη του 13ου ως τις αρχές του 14ου αιώνα, χαρακτηρίζεται από μια εξαιρετική πολιτιστική άνθηση στο Βυζάντιο. Τούτο παρατηρούμε κυρίως στους συγγραφείς της Αυλής, οι οποίοι καλλιεργούν τους επαινετικούς λόγους σαν λογοτεχνική φλόγα που στηρίζεται στα αρχαία πρότυπα". Αλλά και τον ίδιο τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β', πέρα από τις κρατικές υποθέσεις, τον ενδιέφερε η λογοτεχνία. Ο αυτοκράτορας αυτός συγκέντρωσε γύρω του ένα κύκλο μορφωμένων, τον οποίο αποτελούσαν κυρίως οι αξιωματούχοι: Ο Νικηφόρος Γρηγοράς, ο Γεώργιος Παχυμέρης, ο Θεόδωρος Μετοχίτης κ.ά.. Τα έργα τους έχουν μεγάλη αξία ως πηγή για τη Σερβία, κυρίως δε για τις σχέσεις της χώρας με το Βυζάντιο κατά τους χρόνους του κράλη Μιλούτιν.

Ας δούμε από κοντά τα γεγονότα: Η ανάπτυξη του Σερβικού Κράτους σε βάρος των διαφόρων περιοχών του Βυζαντίου έφτασε στο ύψιστο σημείο της κατά τους πρώτους χρόνους της βασιλείας του κράλη Μιλούτιν και κυρίως με την κατάκτηση των Σκοπίων (1282). Το Βυζάντιο βρέθηκε τότε σε πολύ δύσκολη θέση και επιχείρησε μια αντεπίθεση, την οποία διεύθυνε ο *Μιχαήλ Γλαβάς*, ο πιο ικανός στρατηγός της Αυτοκρατορίας. αλλά και η τελευταία αυτή προσπάθεια δεν έφερε κανένα αποτέλεσμα, γιατί ο γενναίος στρατηγός νικήθηκε. Τότε, με το

μεγάλο του κύρος, ο Γλαβιάς συμβούλευσε τον αυτοκράτορα Ανδρόνικο Β' να συνάψει ειρηνικές και συγγενικές σχέσεις με τον κρόλη της Σερβίας. Ο Βυζαντινός αυτοκράτορας πείσθηκε και πρότεινε στον Μιλούτιν να πάρει ως γυναίκα τη μικρή κόρη του Σιμωνίδα. Ο Σέρβος κρόλης δέχτηκε την πρόταση με τον όρο το Βυζάντιο, μαζί με τον γάμο, να του αναγνωρίσει τις κατακτήσεις του στις δυτικές περιοχές της Αυτοκρατορίας.

Τις διαπραγματεύσεις διεξήγαγε ο έξοχος λόγιος και μετέπειτα μέγας λογοθέτης Θεόδωρος Μετοχίτης (1270-1332). Γύρω από τη διπλωματική του αποστολή (Πρεσβεία) στην Αυλή της Σερβίας ο Βυζαντινός λόγιος μάς άφησε δύο πολύτιμες πηγές: ένα γράμμα, που το έστειλε από τη Σερβία στην Κωνσταντινούπολη, και μια αυτοβιογραφία, την οποία έγραψε κατά τα τέλη της ζωής του. Ο Θεόδωρος Μετοχίτης και στον λόγο της διπλωματικής του αποστολής (Πρεσβευτικό) και στην αυτοβιογραφία του περιγράφει με προσοχή τις διάφορες σερβικές περιοχές, τα ήθη και τα έθιμα των κατοίκων τους, καθώς και τις μεγάλες τιμές, με τις οποίες ο Σέρβος κρόλης δέχτηκε τη βυζαντινή αποστολή.

Ο Μ. Αποστόλοβιτς μεταφράζει πιστά τον "Πρεσβευτικόν" του Θεόδωρου Μετοχίτη, χωρίς όμως να προδίδει το πρότυπο, και σε γλώσσα ρέουσα. Θα αναφέρουμε, ενδεικτικά, ορισμένα βυζαντινά χωρία που μεταφράζει ο Αποστόλοβιτς, τα οποία θα μεταφέρουμε εδώ στη σύγχρονη ελληνική γλώσσα: "Μπαίνοντας στο σπίτι του κρόλη, παρέδωσα στον κρόλη τις επιστολές του αυτοκράτορα, τον χαιρέτισα και τον φίλησα σύμφωνα με την ιεροτελεστία που επικρατεί στην Αυλή του αυτοκράτορα. Ο κρόλης με δέχτηκε με ευχαρίστηση, απάντησε στον χαιρετισμό μας με ευχαριστίες και ταυτόχρονα μας παρείχε αξιώματα και μεγάλες τιμές ... Κάθε μέρα παίρναμε από εδώ (από την Αυλή του κρόλη) όλα και άφθονα· μάλιστα δε περισσότερα και καλύτερα από ό,τι χρειαζόμασταν. Ανάμεσα, στα άλλα παίρναμε και τροφές αγρίων ζώων, τα οποία τρώγονται, όπως αγριογούρουνα και ελάφια πάνω σε πολυτελή τραπέζια και μέσα σε ασημένια και αργυρά πιάτα· και όλα αυτά, όχι γιατί ήταν ανάγκη αλλά για τιμητικούς λόγους".

Για να αξιοποιηθεί δε καλύτερα η σημασία των ειδήσεων του Θεόδωρου Μετοχίτη, ο εκδοτικός οίκος παραθέτει στο τέλος του βιβλίου ορισμένα αποσπάσματα από το έργο του μετέπειτα αρχιεπισκόπου Δανιήλ Β', τα οποία αναφέρονται στην ζωή και το έργο του κρόλη Μιλούτιν. Πρόκειται για το βιβλίο του Δανιήλ Β', το οποίο αναφέρεται γενικά στους βίους των Σέρβων αρχιεπισκόπων και βασιλέων και φέρει τον τίτλο "Život srpskih kraljeva i arhiepiskopa".

Πασχαλίνα Δ. Σπυρούδη, Φιλολόγος